

INTERJÚ

A művészet mindig nagy hatással volt az emberre, hiszen sokszor a művészet volt az a meghajtóerő, amely ösztönözte az élet továbbgondolására, a tudomány továbbfejlesztésére a tudósokat, és az éppen aktuális kérdések és problémák ábrázolására az alkotókat. A Ludwig Múzeum fontos helyszíne mindezek megmutatásának. Az intézményről és a képzőművészetről beszélgettünk Fabényi Julia művészettörténésszel, a Ludwig Múzeum igazgatójával.

A műveknek reagálniuk kell az emberiséget érintő kérdésekre

Milyen feladatokat lát el a Ludwig Múzeum igazgatójaként?

Úgy érzem, kivételes helyzetben vagyok, hiszen nem csupán igazgatóként tevékenykedhetem, hanem én magam is rendezhetek kiállításokat. Emellett a gyűjteményezés és a különféle kiadványok megvalósítása is fontos szegmense a múzeum életének, ezekből is kiveszem a részem. A vezetői teendők elég sokrétűek. Mivel ennek az intézménynek erős kortárs művészeti profilja van, így egy területre fókuszálhatunk, ami lehetővé teszi, hogy kurátorként is kiteljesedhessem.

Milyen tervekkel rukkol elő időről időre, hogy megújítsa a múzeum struktúráját?

Az elsődleges szándékom a 2013-as pályázatbenyújtás során az volt, hogy meghatározzuk a múzeum muzeológiai karakterét. Ez azért fontos, mert van egy konstans feladatkörünk, amelynek része többek között a gyűjteményezés, az állományvédelem vagy éppen az oktatás. Ezek állandó feladatok, a nagy kérdés, hogy a múzeumot miként lehet megújítani, hogyan lehet szakmailag releváns irányba terelni a különféle tevékenységeket. Időszakonként ezeket a feladatköröket újra kell definiálni. Példaként említhetjük a médiaművészet előretörését, ami nem merül ki abban, hogy új feladat ezeknek a munkáknak a megfelelő, a technika fejlődésével is lépést tartó elhelyezése, de arra is választ kell találnunk, hogy ez a terület pontosan hol helyezkedik el a képzőművészetben belül.

Az utóbbi években a digitalizáció egyre nagyobb jelentőséghez jut, elengedhetetlen, hogy foglalkozzunk azzal is, hogy a digitalizálódás hogyan hat a képzőművészetre és a művészeti világra. Az ebben létrejött értékeket kell előtérbe helyeznünk, valamint meg kell figyelniük, hogy ez mennyire lehet muzeológiai szempontból fontos. Márpedig előre nem lehet kizárni, ha létezik.

Komoly és erős múzeumpedagógusi csapattal dolgozunk, tagjai mind remek szakemberek, azon munkálkodnak, hogy a kortárs képzőművészet múzeumpedagógiai alapjait és profilját megteremtsék. A manuális képértelmezési foglalkozásokból ki kellett lépniük, és sokrétű, a nézőt több szempontból is megszólító, interaktív művelési módszereket kellett kidolgozniuk. Munkatársaink létrehoztak egy úgynevezett Kurátorfelhőt, ami azt jelenti, hogy nem egy kurátor és egy vagy több asszisztens

dolgozik egy kiállításon, hanem egy kurátori csapat állítja össze egy-egy kiállítás tartalmát.

Mi tekinthető a Ludwig Múzeum fő szakmai profiljának?

Fő célunk a magyar és nemzetközi kortárs képzőművészet bemutatása, ugyanakkor más projektekben is szerepet vállaltunk. Ilyen az előbb említett, médiaművészettel kapcsolatos szakmai munka, a múzeumpedagógia kortárs profiljának létrehozása, a médiaművészet bizonyos szegmenseinek megőrzése vagy kutatása. Emellett erőteljes a nemzetközi kortárs képzőművészet bemutatása, közvetítése.

Mi jellemzi a múzeum gyűjteményezési stratégiáját?

A gyűjteményezési stratégia esetünkben az, hogy az olyan hiányokat próbáljunk meg betölteni, amelyeket esetleg kiállítás formájában már feldolgoztunk, de a gyűjteményünkben még bizonyos alkotóktól nem szerepelnek művek. Fontos számunkra a határon túli neoavantgárd, illetve a 70-es évek művészetének feldolgozása, azonban ebből a korszakból már nem tudtunk főműveket vásárolni, ugyanis ezek már régen elkelték. Tehát érdemes előretérni, és olyan alkotóktól is vásárolni, akik még nem dobogósak a piacon. Ez természetesen visszahat, hiszen a múzeumnak van egyfajta presztízisértéke, azaz a művek árai emelkedhetnek a kollekciónba kerüléssel.

Mi a rendezőelv a kiállítások elkészítésében?

A leglényegesebb rendezőelv, hogy az esztétika és a tartalom egyensúlyban maradjon. Meghatározó, hogy legyenek szükséges látogatói tájékoztatók, akár közvetve, akár kiállítási egységként egy-egy hosszabb leírás formájában.

A Mandinernek adott egyik korábbi interjújában azt nyilatkozta, hogy kiállítási stratégiájukban arra törekedtek, hogy a magyar művészet érvényes, de még szürke pontjait feldolgozzák, és azokat a nemzetközi szinten is megjelenítsék. Hogyan értékelné most ezt? Sikerült az elmúlt években a nemzetközi szintre vinni a magyar művészetet?

A nemzetközi szintre vitel a köztudatban elsődleges szempontként tartják nyilván. Számomra fontosabb az ala-

pos feldolgozás, a kutatásokkal megerősített közzététel, és azt követően a nemzetközi szinten való megjelenési lehetőség. Ez utóbbi ma már nem egyszemélyes feladat, hanem intézmények együttes munkájával, azaz folyamatok kialakításával lehet sikeres a promóció, amiben a magángalériák szerepe is megnőtt. Ebből a pozícióból nézve nagyon jól működött több tematikus feldolgozásunk, elsődlegesen a neoavangárd generáció ismételt mélyreható feldolgozása, mint amilyen a Pécsi Műhely is volt, vagy akár a természettudományos intenciójú Barabási-hálózatkutató nemzetközi megjelenítése. Nem szeretném kihagyni a mindenkori Velencei Biennálén való szerepléseinket, ami, amióta mi szervezzük, sokkal intenzívebb jelenlétet és háttérmunkát jelent, mint az a korábbi, műcsarnoki időkben volt. Remekül működő honlappal rendelkezünk, vannak katalógusaink, kiadványaink, és azzal, hogy minőségi válogatásokat készítünk, amelyeket akár nemzetközi kurátorok is megtekinthetnek, élénk kölcsönzési forgalommal párosul. Ez azt jelenti, hogy egy-egy mű bekerülhet nemzetközi tárlatokba is. Számos nagy intézmény kiállításán vagy kuratori biennálékön is megjelennek magyar művek, ami sokszor a mi kiállításaink hatására történik.

Hogyan nézett ki a Ludwig Múzeum a koronavírus-járvány ideje alatt? Voltak online tárlatvezetések?

A járvány kitörésekor az elsők között kezdtük el alkalmazni azokat az online lehetőségeket, amelyek otthonról is élvezhetővé teszik a programokat, vezetések. Számos nehézség merült fel, de igyekeztünk professzionális tartalmakat bemutatni. Első körben meglévő filmes dokumentumokat tettünk közzé a honlapunkon, ezt követték a differenciált tartalmak. Itt kiemelném a múzeumpedagógusokat, akik remekül helytálltak. Szakmailag kiváló feladatcsomagokat állítottak össze; online elérhető, hanggal ellátott mozgóképes, valamint állóképes és írásos feladatokat készítettek iskolák számára. A visszajelzések alapján ezek nagyon népszerűek voltak.

Azokhoz a kiállításokhoz, amelyeket nem tudtunk megnyitni, tárlatvezető bemutatókat készítettünk. Gyorsan kellett fejlődnünk és új, minőségi programokat kínálnunk. Később már az egyes kiállításokhoz többféle tartalmat találtunk ki. Például zenészeket kértünk meg, hogy improvizáljanak az adott munkákhoz. Volt olyan is, amikor online kapcsolatban külföldi kurátort is be tudtunk vonni a tárlatba, amit rögzítettünk is. A múzeumpedagógusok a több mint ötven online foglalkozás mellett tizenkét online vezetést is tartottak a kiállításokban. Nagyon jól működtek az online konferenciák, mert remek felületet biztosítottak rengeteg előadó és érdeklődő számára.

Milyen szakmai-módszertani célok jelennek meg a tárlatok és a kiállítások megalkotásakor?

Alapvető igény hogy legyen érdekes a témafelvetés, megfelelően körbejárható. Legyen könnyen kapcsolható ahhoz, amit a kortárs művészet nyújt. Nagyon fontosnak tartom, hogy a műveknek aktuálisan kell reagálniuk egy korszak kérdéseire és problematikájára. Mi is a jelen problémáit jelenítjük meg kiállítások formájában. A látogatókat arra inspiráljuk, hogy kérdéseket tegyenek fel, próbálják meg a saját szubjektív válaszaikkal kiegészíteni és továbbvinni az adott tárgynak vagy műnek a tartalmi megfejtését.

Volt-e olyan kiállítás az elmúlt években, amelyre büszke?

Jó néhány. Személy szerint nagyon szerettem a *Westkunst-Ostkunst. Válogatás a gyűjteményből* című kiállítást, amely két évig volt látható. A Ludwig Stiftung által vásárolt főművekből és a saját gyűjteményünkből állt össze ez a kiállítás és tárgysor, amelyben benne volt a művek lexikális ismertetője, vagyis mikor és hol vásárolta meg az adott művet az alapítvány. Az időközben jelentőssé vált művészektől manifesztumokat gyűjtöttük, ezek magyar és angol nyelven is olvashatók voltak a tárlaton. A koncepció kulcsfontosságú kiállításokra épült, amelyek fordulópontot jelentettek az egyetemes képzőművészet értelmezésében és a magyar művészet szerepében, megítélésében.

Hosszú évek vágya volt, hogy az albán kultúrával foglalkozzam. A *Bálna, ami tengeralattjáró* volt című kiállításban az albániai albánok és a koszovói albánok kortárs művészetét dolgoztuk fel. Ez a válogatás kifejezetten sikeres volt. Emellett meg kell említenem még a kortárs ukrán művészetet bemutató *Permanens forradalom* című kiállításunkat is, amely komoly nemzetközi elismerést ho-

Fotó:
Valuska Gábor

zott számunkra: elnyertük vele a Global Fine Art Awards díját, amelyre az adott év legjobb kiállításai aspirálnak New Yorktól Tokióig. Magyar múzeum első alkalommal jutott be a jelöltek közé. A rangos elismeréssel többéves koncepciózus munka eredménye érett be, amivel a régió kortárs művészetét igyekszünk bemutatni. A hazai művészek közül különösen izgalmas volt a Türk Péter pályáját bemutató retrospektív tárlatunk, amely a teljes életművet feldolgozta.

Mennyire ismertek a kortárs képzőművészek a nemzetközi szinten? Mi alapján lehet ezt felmérni és vizsgálni?

Úgy hiszem, hogy helytállnak a nemzetközi képzőművészeti szinten. Egyrészt ez annak is köszönhető, hogy számos európai nagyvárosban erős a magyar diaszpóra. Például a Berlinben élő magyarok közül ötven jelentős művészt biztosan tudnánk említeni. London ennél némiképp zártabb. Hiába van sok magyar művész ott, nehezebben kerülnek be a fő csapásba. Egyébként a klasszikusaink, mint Maurer Dóra, Keserü Ilona, Bak Imre, akik már nagyon érett életművel rendelkeznek, kezdenek nagy gyűjteményekbe bejutni. Ilyen szempontból pedig igen csak jelentős mérce, hogy például a New York-i Metropolitan Múzeum, a MoMA vagy a párizsi Pompidou Központ milyen munkákat fogad be a gyűjteményébe, mit vásárolnak meg.

2020-ban a Ludwig Múzeum kapta Az Év Múzeuma díjat. Mit jelentett ez a díj Önnek, mit jelentett a múzeumnak?

Sokat jelentett nekem és a múzeumnak is. Mi alapvetően jelentős helyet foglalunk el a kortárs képzőművészeti szinten, azonban a múzeumi szcénában – ahol rengeteg múzeumtípus van – kevésbé van fókuszban a kortárs művészet. Nemcsak a szervezeti formát – ami lehet alapítványi, állami, önkormányzati –, hanem a gyűjteményi profilt tekintve is sokféle múzeum van. Tehát nagyon szerteágazó és igen jelentős gyűjteményekkel rendelkező múzeumokat tudnánk felsorolni. A kortárs művészet múzeuma önmagában jelenthet ellentmondást is, hiszen hogyan lehet valami egyszerre kortárs és múzeum is? Érdekes, hogy mi ezen a múzeumi térképen nem foglaltunk el olyan központi helyet, amivel föl tudtuk volna hívni magunkra a fi-

gyelmet, viszont megtudtuk, hogy már rég felfigyeltek ránk, és ezzel a díjjal pedig el is ismerték az eddigi tevékenységünket, erre pedig igazán büszke vagyok.

Melyik a kedvence a jelenleg látható kiállítások közül?

Elsőre azt tudnám mondani, hogy nincs ilyen, hiszen mindegyiket szeretem és szerettem, nem tudok kategorizálni. Abban sem tudok differenciálni, hogy a nagy tematikus kiállítások vagy az időszaki kiállítások állnak-e hozzám közel, hiszen az összes fontos kérdésekkel foglalkozik. Minden kiállításban lehet találni olyan húzóerőt, amely értéket közvetít a látogatók számára.

Jelen volt a Ludwig Múzeum a 2021-es Vadászati Kiállításán? Mivel mutatkoztak be?

A koncepciónk az volt, hogy ma a képzőművészetben hogyan jelenik meg a vadászat témaköre, amikor nem a vadászat apoteózisáról szól, hanem arról, hogy mi látható a műtermekben. A saját gyűjteményünkben is bőven találtunk olyan műveket, amelyek a vadászatról, az üldözésről, az állatok kiszolgáltatottságáról és perszonalifikációjáról szólnak. A kiállítás egyik tematikus egységének a Bestiárium, egy másiknak pedig a Breviárium címet adtuk. Továbbá volt egy olyan fejezet is, amelyben az íjászat művészetét idéztük meg. Feldolgoztuk a vadászat kelléktárát is. Többek között Halász Károly *Magasles* című sorozatából mutattunk be jó néhány változatot. A művész közel egy évtizeden keresztül a paksi atomerőmű magaslesét figyelte, és ebben az időszakban születtek ezek a munkák.

Mire számíthatnak a Ludwig Múzeumba látogatók januártól? Milyen új kiállításokkal készülnek 2022-ben?

Jövőre is izgalmas kiállításokkal jelentkezünk. A saját kurátori csapatunk két kiállítását nagyon várom, az egyik a reziliencia, a másik pedig az entrópia témakörét járja körbe kortárs, fiatal képzőművészek részvételével. A *Kiterjesztett jelen* című válogatás előzménye a *Slow Life* című (Lassú élet. Radikális hétköznapiak) kiállításban már látható volt. Az első negyedévben Frey Krisztián (1921–1997) neoavantgárd alkotó művészetének átfogó bemutatóját lehet majd megtekinteni. Egyszóval megmarad az a vonal, hogy a neoavantgárdot tovább kutatjuk, de abszolút mai kortárs művészettel is foglalkozunk. Szeretnénk továbbra is a minőségre fókuszálni.